

На перший погляд здається неможливим зв'язок між світом дитинства та кримінальною діяльністю. Однак сучасна реальність демонструє інше.

Сьогодні Україна стикається з численними викликами. Нестабільна політична ситуація, економічні труднощі, військові дії на сході створюють складні умови для розвитку суспільства. Хоча багато українців пов'язують зростання злочинності з цими кризовими явищами, особливої уваги потребує проблема правопорушень серед неповнолітніх.

Інфографіка «Причини підліткової злочинності»

Правова свідомість та громадянська культура в нашому суспільстві знаходиться на низькому рівні. Зневажливе ставлення до законів стало поширеним явищем через зростання злочинності, корупцію, недієві нормативні акти та незадовільний соціальний захист населення. Особливо гостро це питання стосується молодого покоління України.

Хоча злочинність серед неповнолітніх існувала завжди, сьогодні вона набуває особливо тривожних тенденцій, зокрема через «зниження віку злочинців».

Основними причинами та факторами, які провокують збільшення кількості правопорушень та дитячої злочинності є:

- **сімейне середовище**, яке має вирішальну роль у формуванні особистості. Діти переймають від батьків моральні цінності та ставлення до закону. Проте, у багатьох родинах бракує належних умов для виховання, що загрожує викривленню психічного та духовного розвитку дітей.

- **психологічні особливості** підліткового віку часто провокують конфлікти з дорослими. Підлітки можуть вдаватися до протиправних дій через прагнення до самостійності та нерозуміння з боку дорослих.

- **бездоглядність і безпритульність** становлять серйозну загрозу. Діти з неблагополучних сімей, позбавлені належного догляду та контролю, частіше стають на злочинний шлях або жертвами насильства.

Парадоксально, але матеріальний достаток не гарантує «правослухняну» поведінку. Досить часто діти із заможних родин, отримуючи достатню увагу та турботу, можуть вдаватися до вчинення злочинів, вжиття алкогольних та наркотичних засобів (які, по суті, в більшості випадків є причинами вчинення правопорушень). Досить часто дорослі нехтують психоемоційним станом підлітка, демонструють авторитарність та небажання дослухатися до дитини. І дитина шукає вихід, але свій.

Значний вплив на формування поведінки молодої людини має також її **соціальне коло** – приятелі та однолітки. Підлітки потрапляють у погану компанію через вплив однолітків і друзів, погані відносини в учнівському колективі, проблеми з батьками й учителями. Пояснюється це тим, що дитина шукає розуміння, підтримку, в певній мірі визнання, але не отримуючи бажаного, шукає інші шляхи задоволення цих потреб. Саме в таких компаніях формуються та проявляються негативні риси характеру: жорстокість, нахабність, зневажливе ставлення до оточуючих.

Додаткові фактори включають:

- ✚ відсутність зайнятості суспільно-корисною працею
- ✚ недоліки в роботі правоохоронних органів щодо виявлення і притягнення до відповідальності осіб, які причетні до втягування підлітків у протиправну діяльність
- ✚ провокування з боку повнолітніх до здійснення протиправних дій
- ✚ негативний вплив ЗМІ
- ✚ популяризація насилля в соціальних мережах
- ✚ пропаганда вживання наркотичних засобів та алкоголю, раннього статевого життя тощо

Види відповідальності за вчинення злочинів неповнолітніми

Важливо розуміти, що кожна людина повинна нести відповідальність за свої дії та їх слідки. Це фундаментальний принцип справедливого суспільства.

Відповідальність за скоєння має подвійне значення:

1. Для правопорушника - це усвідомлення наслідків своїх дій, можливість переосмислити свою поведінку та змінитися на краще.
2. Для суспільства - це демонстрація того, що закон працює однаково для всіх, а протиправні дії не залишаються безкарними.

Розглядаючи систему запобігання правопорушенням серед молоді, важливо спершу зрозуміти юридичні аспекти відповідальності неповнолітніх та відповідні державні санкції. Правопорушення тягнуть за собою відповідальність: адміністративну та кримінальну.

Під адміністративним правопорушенням розуміють протизаконну поведінку (дію або бездіяльність), що може бути як навмисною, так і необережною. Такі порушення зазіхають на суспільний порядок, майнові права, громадянські свободи та встановлені норми управління. За такі дії законодавством передбачено адміністративні санкції.

Варто зазначити, що відповідальність за адміністративні правопорушення настає з 16-річного віку. Це означає, що якщо підліток досягає цього віку на момент скоєння правопорушення, він підпадає під дію адміністративного законодавства, як це визначено статтею 12 Кодексу України про адміністративне правопорушення.

Види адміністративних стягнень, що застосовуються до неповнолітніх	Види адміністративних стягнень, що застосовуються до неповнолітніх на загальних підставах (ч. 2 ст. 13 КУпАП)
<p>1) зобов'язання публічно попросити вибачення у потерпілого;</p> <p>2) попередження;</p> <p>3) догана або сувора догана;</p> <p>4) передача неповнолітнього під нагляд батькам чи педагогічного, трудового колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.</p> <p>OsvitaIN</p>	<p>у разі вчинення особами віком від 16 до 18 років адміністративних правопорушень, передбачених ст. 44, 51, 121 - 127, ч. 1, 2, 3 ст. 130, ст. 139, ч. 2 ст. 156, ст. 173, 174, 183, 185, 190 - 195 КУпАП неповнолітні підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах:</p> <p>1) штраф;</p> <p>2) попередження;</p> <p>3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення правопорушення;</p> <p>4) конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення правопорушення;</p> <p>5) позбавлення спеціального права (до 3 років);</p> <p>6) виправні роботи (до 2-х місяців, 20 % від зарплати);</p> <p>7) адміністративний арешт (до 15 діб).</p> <p>OsvitaIN</p>

Інфографіка «Причини підліткової злочинності»

Якщо особа на момент вчинення злочину досягла 16-річного віку - несе **кримінальну відповідальність** (стаття 22 Кримінального Кодексу України). Проте кримінальна відповідальність за вчинення злочину може застосовуватися і з 14 років **відповідно до частини 2 статті 22 КК України**.

Кримінальна відповідальність неповнолітніх

Відповідно до ст. 22 Кримінального кодексу України (КК) кримінальній відповідальності підлягають особи, яким на момент вчинення злочину виповнилося **16 років**.

Відповідно до ст.98 КК України до неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні злочину, судом можуть бути застосовані такі основні види покарань:

- штраф (якщо є власний дохід);
- громадські роботи (від 30 до 120 годин);
- виправні роботи (від 2 місяців до 1 року);
- арешт (тримання в умовах ізоляції від 15 до 45 діб);
- позбавлення волі (за тяжкий злочин – не більше 10 років, за особливо тяжкий – не більше 15 років).

Кримінальна відповідальність неповнолітніх

Відповідно до ч. 2 ст. 22 КК України особи, що вчинили злочини у віці **від 14 до 16 років**, підлягають кримінальній відповідальності лише за:

- 1) умисне вбивство;
- 2) посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу тощо ;
- 3) умисне тяжке тілесне ушкодження;
- 4) умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження;
- 5) диверсію;
- 6) бандитизм;
- 7) терористичний акт;
- 8) захоплення заручників;
- 9) зґвалтування;
- 10) крадіжку;
- 11) грабiж;
- 12) насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом;
- 13) хуліганство;
- 14) розбій;
- 15) вимагання;
- 16) умисне знищення або пошкодження майна;
- 17) пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів;
- 18) угон/захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна;
- 19) угон транспортного засобу.

Інфографіка «Причини підліткової злочинності»

Сучасність вимагає комплексного підходу до запобігання правопорушень, яке має реалізуватися через дві основні системи – освітню та державну. Обидві установи мають працювати узгоджено, впроваджуючи ефективні превентивні заходи.

В Науковому ліцеї систематично проводяться години спілкування, бесіди з психологом, дискусії, запрошуються представники ювенальної превенції з питань попередження підліткових правопорушень та несення відповідальності за вчинені проступки.